

Михайленко О. О.

УДК: 343. 7 : 346. 2 (477)

к.ю.н., доцент кафедри цивільного права
юридичного факультету ЗНУ

Базилевич Д. О., Світличний О. Ю.

Студенти 2-го курсу юридичного факультету ЗНУ

ПРАВОВА ОХОРОНА ТА ЗАХИСТ У СФЕРІ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Поняття термінологічної визначеності в цивілістичній науці, в тому числі в сфері промислової власності, належить до складних теоретико-методологічних проблем, а його актуальність зумовлена новим усвідомленням місця промислової власності в житті Української держави та в її правовій системі. Разом з тим, деякі теоретичні проблеми промислової власності висвітлені недостатньо. Використання терміну "інтелектуальна власність" є досить умовним (через різноманітність складових частин, які об'єднує таке узагальнене поняття), і більше впливає даниною традиціям розвитку права [3, 334].

Поняття правового захисту в юридичній літературі трактують по-різному, оскільки в Цивільному кодексі України немає визначення поняття захисту, однак визначено порядок і засоби захисту цивільних прав.

Правову охорону та захист у сфері промислової власності можна розглядати в об'єктивному та суб'єктивному значенні. Правова охорона в об'єктивному значенні - це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини у процесі створення та використання результатів творчої діяльності особи. У суб'єктивному значенні охорона промислової власності є комплексом майнових і немайнових прав, що належать особі. В об'єктивному значенні захист промислової власності - це обов'язок відповідних державних органів щодо встановлення відповідно до закону факту належності прав або факту порушення суб'єктивного права в сфері промислової власності та застосування відпо-

відних заходів, спрямованих на поновлення порушених прав та законних інтересів суб'єктів промислової власності, аж до застосування санкцій до правопорушників. У суб'єктивному значенні правовий захист прав на об'єкти промислової власності можна розглядати як правові можливості, надані відповідному суб'єкту права, звернутися до компетентних державних органів за захистом (визнання поновлення права та припинення правопорушення) порушених суб'єктивних прав і законних інтересів у сфері промислової власності [5, 47].

Винаходи, промислові зразки, товарні знаки, комерційні найменування визначаються як об'єкти охорони промислової власності (в рамках інтелектуальної власності) та охороняються законодавством про промислову власність. Звернення до суду за захистом прав у сфері інтелектуальної (промислової) власності може здійснюватися виходячи безпосередньо з норм Основного Закону [1, 51].

Однією з проблем, що потребує свого вирішення на рівні теоретичних розробок та заходів практичного удосконалення законодавства, залишається проблема визначення понять "охорона" та "захист" промислової власності. У нормотворчій діяльності досить часто застосовують поняття "охорона" та "захист" без чіткого розмежування їх і без додержання у законодавчих актах, певних ознакових критеріїв.

Стаття 13 Конституції України проголошує, що "держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання".

Виступаючи гарантом реалізації законних прав, держава тим самим забезпечує виконання громадянами обов'язків, покладених на них державою. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Право на захист є незалежним самостійним суб'єктивним правом, яке полягає у правовій можливості здійснення захисту, однак виникає тільки в момент порушення або оспорювання прав та законних інтересів особи [2, 21].

Правова охорона, якщо вона не забезпечена правовим захистом, не може досягти своєї основної мети - визнання за відповідним суб'єктом належних йому певних суб'єктивних прав у сфері промислової власності, а правовий захист спрямований на поновлення порушених прав і законних інтересів цих суб'єктів [6, 99].

Правова охорона та захист прав на об'єкти промислової власності забезпечуються відповідними правовими механізмами.

Під механізмом правового регулювання розуміють взаємопов'язану систему елементів, що покликані забезпечити належну реалізацію передбачених законодавством правомочностей. Поняття "механізм правової охорони та захисту" є важливим, чітко окресленим правовим явищем, що має структурні й функціональні зв'язки всіх елементів юридичної надбудови, спрямованих на охорону та захист об'єктів промислової власності. Механізм правової охорони промислової власності є системою заходів, спрямованих на виявлення об'єктів промислової власності, встановлення їх реєстраційної здатності, видачу охоронного документу, що здійснюють уповноважені державні органи. Він охоплює сукупність взаємопов'язаних процедурних стадій, що ґрунтуються на нормах матеріального права [4, 415].

Більшість норм, щодо охорони промислової власності не розрахована на пряме застосування. Наявність великої кількості нормативних актів, що формалізують визнання об'єктів промислової власності, призводить до звуження можливості суб'єктів у подальшому

дістати відповідний правовий захист. Закони з питань охорони промислової власності не чітко визначають процедуру подання скарг та засоби захисту. До того ж наявність складних юридичних фактів часто визначається не законами, а підзаконними нормативними актами. З іншого боку, підзаконні нормативно-правові акти начебто врегульовують питання, визначені в законах як "білі плями", однак не вирішують основного питання - забезпечення належного рівня державного захисту прав володільців об'єктів промислової власності.

Правову основу функціонування повноцінної системи захисту промислової власності має визначати спеціальне законодавство, метою якого має бути законодавче оформлення відповідних правових механізмів, особливо в частині здійснення захисту прав на об'єкти промислової власності. Основна мета полягає в тому що необхідно безпосередньо створити законодавчі умови для здійснення права на захист через спеціально створені органи, які будуть зобов'язані вирішувати всі спори, що випливають з правовідносин у сфері промислової власності. Це дозволить об'єктивно вирішувати спори, сприяти чіткому виконанню державними органами повноважень, покладених на них законом.

Література:

1. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. Є. О. Харитонова. - К.: Юрінком Інтер, 2007. - 1199 с.
2. Конституція України від 28.06.1996. - Київ: Знання-Прес, 1998. - 179 с.
3. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. - К.: Юрінком Інтер, 2005. - Кн. 1. - 521 с.
4. Брагусь Н. С. Гражданское право. - Т. 1. - М., 1969. - 656 с.
5. Рабинович В. П. Загальна теорія права та держави. - Львів: ЛДУ, 1992. - 851 с.
6. Протасов В. Н. Основы общей правовой процессуальной теории. - М.: Юридическая литература, 1991. - С. 98-99.